

VÍDEŇSKÉ PERSPEKTIVY

Od konce ledna tohoto roku probíhají ve Vídni konzultace některých zainteresovaných zemí, jejichž cílem je připravit konferenci o snížení počtů ozbrojených sil a výzbroje v Evropě. Význam těchto jednání jistě není nutně podrobně zdůvodňovat. Stačí připomenout, že představitelé zemí Severoatlantického paktu vytvořili postupně takové agresivní vojenské uskupení, jaké dosud svět v době míru neviděl. V důsledku této jejich politiky žije současně lidské pokolení již celé čtvrtstoletí na pokraji války, která by rozsahem hroziící zkázy neměla v jeho dějinách obdoby. Aby se tato možnost nestala jednoho dne skutečností, jsou státy Varšavské smlouvy nuceny trvale udržovat ke své ochraně množství vojsk úměrné tomuto ohrožení a každoročně takto nenávrtně plýtvat lidskými silami a materiálními hodnotami, jichž by jinak bylo možné využít ke zvýšení životní úrovně současných i budoucích generací.

Vedoucí sovětské delegace O. Chlestov proto jistě hovořil ze srdce všech mírumilovných lidí našeho kontinentu, když po přiletu do Vídně zdůraznil, že je spolu se svými ostatními průvodci pověřen vést rozhovory o snížení počtů vojenských sil v Evropě v konstruktivním duchu, projednat všechny procedurální otázky a připravit vše pro úspěch konference. Se stejným posláním se dostavily k přípravným konzultacím i delegace dalších socialistických zemí. Také jim jde o to, aby evropský mír byl v budoucnu zabezpečován spolehlivě-

ším a méně nákladným způsobem, než jaký představuje dosavadní komplikovaný systém udržování rovnováhy vojenských sil.

Rada měsíců vídeňských rozhovorů přinesla prozatím jen omezené výsledky. Podle závěrečné dohody z 27. června budou přímými účastníky připravované konference a předpokládanými signatáři sjednaných smluv o snížení počtů vojsk a výzbroje Sovětský svaz, Československo, Německá demokratická republika, Polsko, Spojené státy, Německá spolková republika, Kanada, Velká Británie a země Beneluxu. Statut pozorovatelů budou mít Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Norsko, Dánsko, Itálie, Řecko a Turecko. Ozbrojené síly a vojenská zařízení rozmístěné na jejich území předmětem jednání konference předběžně nebudou. Konference, jejíž název se prozatím nepodařilo dohodnout, začnou 30. října 1973.

Nemělo by nás ovšem překvapit, budou-li stejně malé pokroky přinášet i vlastní jednání. Mnohé těžkosti nepochybně vzejdou již z věcného obsahu konference.

Jistě není snadné zastavit závody ve zbrojení, které vinou představitelů světového imperialismu nabyly v ulynulém čtvrtstoletí nemalé setrvačnosti a vytvořily řadu komplikovaných a navzájem mnohdy velmi složitě propojených problémů. Nemá-li na nich připravovaná konference ztroskotat, je nutné předem pečlivě vyřešit nejen její organizační a procedurální pravidla, nýbrž také především co

nejpřesněji vymezit okruh otázek, v nichž je za současných podmínek případná dohoda vůbec možná. Bylo by totiž nebezpečnou iluzí předpokládat, že vyjednávači členských států Severoatlantického paktu přijeli do Vídně jen s dobrými předsevzetími a úmysly.

V tomto směru již leccos napověděly některé hlasy ze zákulisí, které se ozvaly hned v prvních dnech zahájených rozhovorů. Zvědaví zpravodajové tiskových agentur zjistili, že v západním táboře dostaly sotva započaté rozhovory kuloární název „konference mnoha otázek“. Stránkami časopisů prošla např. též informace, že západoněmecký ministr zahraničních věcí W. Scheel měl svému vnukovi při volbě povolání radit, aby se stal expertem na otázky pro odzbrojení. Všeobecně se pak šíří názor, že každý, kdo s připravovanou konferencí má co dělat, získal dobrý „job“ na celý zbytek svého života.

Nepochybně můžeme připustit, že autoři těchto výroků v nejednom směru nadsazují. Odborníkům zbývá skepsa vlastní — již proto, že jsou s problémy své odborné oblasti lépe obeznámeni než širší veřejnost. V daném konkrétním případě je však přesto na místě krajní obezřetnosti. Nutí k tomu především celá historie současných vídeňských rozhovorů.

V zahraniční politice Sovětského svazu a dalších socialistických zemí, které jsou dnes sdruženy v organizaci Varšavské smlouvy, bylo úsilí o odbourání vojenské konfrontace podstatnou součástí již prakticky od konce 2. světové války. Tak např. Sovětský svaz na prvním zasedání Valného shromáždění Spojených národů v prosinci roku 1946 doporučoval, aby všichni členové organizace dali k dispozici údaje o svých vojenských silách, rozmístěných mimo svoje vlastní území. Obdobný návrh, rozšířený o opatření ke snížení mezinárodního napětí, podaly socialistické státy v červnu roku 1948. Na berlínské konferenci ministrů zahraničních věcí Sovětského svazu, Spojených států, Velké Británie a Francie v roce 1954 podal Sovětský svaz návrhy na snížení počtu ozbrojených sil na území obou německých států. O rok později na ženevské schůzce šéfů vlád těchto mocností a na další konferenci jejich ministrů zahraničních věcí předložili sovětské představitelé návrh na dohodu o kolektivní bezpečnosti v Evropě, zahrnující i směrnicí ke snížení počtu zde rozmístěných vojenských sil a zásady celkového omezení zbrojení.

Další návrhy ke snížení napětí v Evropě o omezení počtu vojenských sil a výzbroje předkládali představitelé socialis-

tických zemí i v dalších letech. Reakce představitelů zemí Severoatlantického paktu na tuto iniciativu byla vždy negativní.

Projevují-li dnes přece jen ochotu trochu zasednout k jednacímu stolu, pak především proto, že je pro ně nadále politicky neúnosné nedbat důrazných výzev socialistických zemí. Velikost tlaku, jemuž jsou dnes ve svých vlastních zemích vystaveni, nejlépe ilustrují nářky „skalních“ antikomunistů nad poválečnou generací, které prý nesprávně pojatá výchova nevstoupila „dostatečný smysl pro dějinné souvislosti“. Výsledkem toho — k jejich nemalému zděšení — je, že stále početnější vrstvy obyvatelstva západoevropských zemí mají na posuzování mnohých realit současného světa, „už stejná kritéria jako na druhé straně“, tj. u nás. H. Greipel, který počátkem dubna t. r. v týdeníku „Deutsche Wochenzeitung“ s neobvykle dobrou mírou postřehu takto definoval posun, k němuž došlo ve vědomí západní veřejnosti od nejmrazivějších let studené války, se ovšem mýlí v hodnocení příčin této změny. Ani ta nejrafinovanější „výchova“ by totiž v tomto směru již asi mnoho nenapravila.

V Německé spolkové republice a v dalších západoevropských zemích se přestává jednoduše tvářit v tvář stále očividnějším skutečností věřit překroucenému výkladu událostí z dob druhé světové války a z prvních poválečných let. Stále širší okruh lidí si uvědomuje, že to, co imperialistická propaganda po léta prezentovala jako důkazy údajného úsilí komunistického světa zmocnit se plodů západní civilizace, bylo ve své podstatě jen nevyhnutelnou a zcela oprávněnou reakcí obyvatel zejména východní poloviny Evropy na předchozí imperialistickou politiku, která je podvackrát za života jediné generace přivedla na pokraj fyzické záhuby a vrhla sociálně ekonomický vývoj v jejich zemích o celá desetiletí nazpět. Stále větší část západoevropské veřejnosti si dnes lépe uvědomuje, že strašák údajně hrozící komunistické agrese sloužil a i nadále slouží jen ke zneužívání lidských a materiálních zdrojů jejich vlastních zemí pro realizaci světových cílů představitelů amerického imperialismu a navíc ohrožuje jejich bezpečnost a prosperitu.

Na novou evropskou generaci, která prý chápe stabilitu jako něco samozřejmého a cítí se již méně vázána principem atlantické jednoty než generace předcházející, si ostatně postěžovat také H. Kissinger, když z popudu presidenta Nixona 23. dubna t. r. dával k úvaze náměty pro rekonstrukci dosavadního americko-západoevropského spojení. Také on byl

nucen konstatovat narůstání odporu proti globální angažovanosti Spojených států, který v posledních letech začíná stále více sdílet i americké veřejné mínění. Proto ve svém vystoupení potlačil primitivní antikomunistické ladění a požadoval — byť s notnou dávkou neurčitosti — aby se atlantická aliance snažila pro svou nadcházející přestavbu získat podněty „spíše ze svých cílů než ze svých obav“.

V tomto změněném ovzduší budou agitační typy H. Greipela pravděpodobně jen těžko uvádět do souladu s tradiční antikomunistickou věroukou např. i argumenty nového ministra obrany Spojených států E. L. Richardsona, jimiž letos koncem března v texaském San Antoniu zdůvodňoval základní cíle současné politiky Nixonovy vlády. Také on při obhajobě pokračujícího programu vojenské „pomoci“ americkým spojencům již nehovořil, jak bývalo dříve zvykem, o nutnosti obrany „západní civilizace“ či „svobodného světa“ proti hrozbě komunistického vojenského útoku. Příjemce amerických zbrojních dodávek a jiných podpor tohoto druhu definoval tentokrát zcela prosaicky jako státy, „jejichž lidské a hospodářské zdroje nebo zeměpisné poloha jsou pro Spojené státy důležité“.

Na adresu domácích kritiků, kteří tento program označují za jeden z pramenů nesrovnalostí v americké platební bilanci, při této příležitosti uvedl, že „je tomu právě naopak, neboť více než 99 procent prostředků, vynaložených na tento program, je vydáváno ve Spojených státech na nákup amerických výrobků u amerických firem“. Současně vyjádřil naději, že američtí spojenci a přátelé nakoupí letos ve Spojených státech zbraně a jinou vojenskou techniku nejméně za 4 miliardy dolarů.

Aplikováno na západní Evropu, znamená tato definice americké alinační politiky výslovnou degradaci zdejších zemí především na masové dodavatele levného „kanonienfutu“ ve strategicky mimořádně důležité části světa a na koupěschopné odběratele amerických přebytků „tvrdého zboží“. To samo o sobě jistě není nijak objektivně zjištění. Nová je pouze míra otevřenosti, s níž byly dávno známé skutečnosti nazvány tak zřetelně a jasně pravým jménem. Za těchto okolností není příliš překvapující, jestliže se některé členské státy Severoamerického paktu pokoušejí více prosazovat své vlastní zájmy a zjevně či skrytě omezovat americkým Pentagoneм bezohledně vynucované válečné přípravy. Nejde jen o případ Francie, která ve druhé polovině 60. let vystoupila z vojenské organizace Severoatlantického pak-

tu a způsobila jeho tvůrcům v předvečer 20. výročí jeho trvání nemálo těžkých starostí. Projevem téže tendence byla i neochota Norska připojit se k Evropskému hospodářskému společenství, které přes současné rozpory nepřestali jeho američtí patroni považovat za organickou základnu atlantické vojenské mašinérie. Totéž platí o případu Dánska, které pobouřilo atlantické strategy jednostranným rozhodnutím omezit své vojenské výdaje asi o 30 miliónů dolarů a snížit počty svých ozbrojených sil o 5 000 mužů a odpovídající množství tanků a obrněných transportérů. Jak napověděl nedávný sjezd západoněmecké sociální demokracie v Hannoveru, začíná dnes další stupňování vojenských výdajů narážet na silící nesouhlas i v Německé spolkové republice, která až doposud všeobecně platila za nejochotnějšího evropského spojence amerických imperialistických kruhů. Nejnovějším potvrzením intenzity působení těchto tendencí je též celkově velmi zdrženlivá reakce na H. Kissingerem ohlášené principy „nové“ evropské politiky Spojených států, která požaduje podstatné posílení atlantického „partnerství“ cestou dalšího podřízení západoevropských zemí americkému vedení.

Ryze „praktické“ a přisně účelové nazírání Washingtonu na Evropu, které tak nepokrytě vyjádřil ministr Richardson a konec konců i H. Kissinger, nemá ovšem jen za následek silící nechuť západní Evropy podílet se ještě více než dosud na vytváření vojenskopolitických a jiných předpokladů pro vylepšenou variantu americké politiky „z pozice síly“. Druhou rovinou jeho účinků je, že i první krůčky k přetvoření evropského kontinentu v oblast trvalého míru jsou spojeny s nemalými obtížemi. Ještě více může situaci zkomplikovat stále zřejmější skutečnost, že mezinárodní aliance zbrojařských monopolů a s nimi spřažených atlantických generálů a politiků spatřuje ve vídeňských rozhovorech příležitost ne ke snížení nebezpečí vzniku nové evropské války, nýbrž právě naopak: z jejich hlediska příležitost k vytvoření výhodnějších podmínek pro její případné rozpoutání. Jako hlavní argument, pomocí něhož chtějí tohoto svého zločinného cíle dosáhnout, jim slouží demagogie s tzv. geografickou asymetrií.

Podstatu tohoto argumentu zvlášť „pád- ně“ zdůvodnil jeden z nejčilejších vydavatelů vojenskostrategické literatury — Ústav strategických studií v Londýně. V úvaze o problematice omezení evropského zbrojení, uveřejněné v periodickém sborníku „Military Balance“ z konce minulého roku, dospěl na základě komplikovaného zhod-

nocení nejrůznějších vojenskopolitických ukazatelů k závěru, že nakonec jedinou trvale neměnnou a exaktně měřitelnou (a tedy i nespornou) veličinou vojenského poměru sil v Evropě je rozdílná vzdálenost hlavních mobilizačních a zásobovacích center Sovětského svazu a Spojených států amerických od středoevropské čáry do-
tyku.

Jde o argument velmi působivý, byť již ne zcela nový. Ideu geografické asymetrie mlčky již od počátku zahrnovali v požadavku představitelé Severoatlantického paktu, aby opatření směřující k omezení počtu vojenských sil v Evropě byla „vyvá-
žena“, tj. aby státy Varšavské smlouvy několikanásobně větším rozsahem svých odzbrojovacích opatření kompenzovaly skutečnost, že ze Sovětského svazu je do nitra střední Evropy asi 800 km, zatímco ze Spojených států 5000 — a navíc po moři. Vojenský zeměpis je nepochybně dů-
ležitou strategickou veličinou. Problémy soudobé vojenské strategie jsou však přece jen složitější, než aby se daly řešit obyčejným pravítkem u školní mapy světa. Připomínka několika málo dalších základ-
ních vojenskopolitických skutečností uká-
že, že tolik zdůrazňovaná geografická „ne-
souměrnost“ má se zeměpisem jen velmi málo společného a že je navíc v rozporu se základní logikou lidského myšlení.

Pracovníci zmíněného Ústavu strategických studií stejně jako jiní propagátoři „vyváženosti“ odzbrojovacích opatření, k nimž se druzí i sám H. Kissinger, mají jistě pravdu, když předpokládají, že hlavní-
ním článkem atlantické aliance jsou Spo-
jené státy americké a že v rámci organi-
zace států Varšavské smlouvy plní tuto klíčovou funkci Sovětský svaz. Jen tyto dvě mocnosti skutečně disponují takovým strategickým raketovým jaderným poten-
ciálem, na jehož roužítí by závisel výsle-
dek všeobecného válečného střetnutí obou současných světových soustav. Pro tento případ má však geografická asymetrie vý-
znam spíše opačný, než jí přisuzují zá-
padní vojenskostrategičtí experti.

Bvl to totiž Sovětský svaz a k němu přidružené socialistické země, které se představitelé světového imperialismu po léta snažili sevřít co nejtěsněji řetězcem předsunutých vojenských základů ve všech částech světa. A v minulosti, kdy Spo-
jené státy měly předstih ve výrobě jaderných zbraní a po jistou dobu dokon-
ce i monopol v jejich držení, působily geo-
grafické poměry zcela jednoznačně v je-
jich prospěch. Na těchto faktorech také představitelé Spojených států zakládali v 50. letech svou politiku jaderného vydí-
-

rání, politiku „z pozice síly“. Dočasně mohli s jistou věrohodností předstírat, že ze svého, širokými oceány krytého posta-
vení spolehlivě ochraňují kapitalistickou část Evropy před údajným nebezpečím komu-
nistické vojenské invaze a zdůvodňovat tím svůj nárok na dominující postavení v kapitalistickém světě. Výhody, které při poměrné převaze v jaderném zbrojení ply-
nuly Spojeným státům z jejich zeměpisné polohy, nikdy také v této době jejich před-
stavitelé neopomenuli ve své politice vůči socialistickým zemím uplatnit.

Tento stav, typický zejména pro 50. léta, se nezměnil z jejich dobré vůle či většího pochopení pro oprávněné nároky socialistických zemí na větší bezpečnost. Zkorigo-
valo je teprve intenzivní obranné úsilí So-
větského svazu, orientované na urychlenou výstavbu raketových jaderných zbraní vel-
kého dosahu a mohutné účinnosti. Jak v důsledku toho Spojené státy pozbývaly dočasné výsady nedotknutelnosti, ztrácel geografický faktor postupně svůj někdejší vojenskopolitický a psychologický význam — ovšem pouze v tomto svém mezikonti-
nentálním měřítku.

Připravené vídeňské rozhovory o ome-
zení počtu vojsk a výzbroje se však netý-
kají raketových jaderných zbraní strate-
gického určení, nýbrž pouze těch sil a pro-
středků, které jsou rozmístěny ve středo-
evropských zemích a které by byly použity i za předpokladu, že by válka mezi oběma hlavními vojenskopolitickými koalicemi současného světa měla být alespoň z po-
čátku vedena jen klasickými zbraněmi. V tomto případě, který je již po dvě de-
setiletí předmětem usilovných spekulací atlantických vojenských odborníků, není ovšem kapitalistická Evropa vůbec odká-
zána na přispění zeměpisně značně vzdá-
lených Spojených států, třebaže to zápa-
dní propaganda tak usilovně tvrdí.

Nepřijatelnost aplikace principu geo-
grafické asymetrie a na ní založeného po-
žadavku „vyváženosti“ odzbrojovacích opa-
tření v Evropě dokazují shodu okolností již údaje, které obsahují další kapitoly zmíněného sborníku londýnského Ústavu strategických studií a které by vlastně měly — aby byla dodržena základní pra-
vidla logiky — dokumentovat vojenskou slabost atlantické Evropy. Nic takového ovšem ze souhrnu těchto údajů nevyply-
vá. Z celkového počtu 2,2 milionů přísluš-
níků pozemních vojsk Severoatlantického paktu je tam pouze 150 000 amerických a u taktického letectva, které je druhým hlavním druhem vojsk použitelných k ve-
dení konvenční války, činí tento poměr 4 000 : 635 bojeschopným letounům. Výraz-

nější je americký podíl pouze u válečného námořnictva. K tomu je ovšem nutné uvést, že 6. námořní flotila ve Středomoří je současně určena k prosazování zájmů Spojených států mimo rámec působnosti Severoatlantického paktu — na Středním Východě. Rovněž 2. námořní flotila Spojených států v Atlantiku má „globálnější“ poslání.

Velikost rezerv, použitelných k dalšímu podstatnému zvýšení vojenské moci kapitalistické Evropy, můžeme podle údajů z téhož pramene ilustrovat skutečností, že zdejší členské země atlantické aliance mají asi 130 miliónů obyvatel, tj. asi o 100 miliónů více než Spojené státy, a že ze svého celkového hrubého národního produktu vynakládají v současné době na zbrojení podíl o více než o polovinu menší než jejich západnější partneři. Tyto značně vysoké lidské a hospodářské zdroje „atlantické“ Evropy, na nichž jsou v rozhodující míře závislé konvenční mobilizační možnosti, jsou také již po řadu let důvodem neustálého nátlaku představitelů Spojených států, aby se podstatně více než dosud podílela na „společných“ válečných přípravách. Dodáme-li ještě, že londýnská „vševědová“ v uvedeném sborníku odhadují, že celkový počet obyvatelstva a hrubý národní produkt amerických spojenců v Evropě je přibližně stejný jako u zemí Varšavské smlouvy včetně Sovětského svazu dohromady, bude podvod s geografickou asymetrií a na ní založeným požadavkem „vyvážených“ odzbrojovacích opatření zcela zřejmý.

Právě záměry představitelů Severoatlantického paktu zvlášť výrazně vyniknou v ještě omezenějším středoevropském rámci, který po mnohých průtazích nakonec vzali za základ pro vídeňské rozhovory. Podstatu věci pro tento konkrétní případ poddhalil nynější zástupce generálního inspektora Bundeswehru generál K. Schnell. Ještě jako podnáčelník štábu Severoatlantického paktu požadoval na podzim roku 1971 — tj. v době, kdy již jeho nejvyšší představený spolkový kancléř W. Brandt při rozhovorech se sovětskými představiteli na Krymu alespoň slovně uznával, že redukce počtu vojsk v Evropě má být na újmu bezpečnosti kterékoli ze zúčastněných stran — aby prostor sníženého zbrojení, omezený na západní straně pouze na Německou spolkovou republiku a na země Beneluxu, v zájmu „vyvážení“ údajně asymetrie místních vojenských faktorů zahrnoval na straně států Varšavské smlouvy nejen celé území Německé demokratické republiky, Československa, Polska a Maďarska, nýbrž i celé

sovětské Pobaltí, Bělorusko a Ukrajinu. Tedy prostor více než pětikrát větší.

Ústupkem není ani to, jsou-li dnes atlantičtí experti ochotni ze své lícitace vypustit západní okrajové území Sovětského svazu. I na takto vymezeném prostoru je totiž v poměru k ploše jen poloviční hustota obyvatelstva a čtyřikrát nižší objem průmyslových kapacit než na území Německé spolkové republiky a států Beneluxu. Úměrně tomu je tu také menší hodnota ostatní vojensky využitelné infrastruktury, tj. komunikací, skladů, služeb všeho druhu apod.

Takovéto vymezení geografického rámce ke snížení množství vojsk a výzbroje by zachovávalo Severoatlantickému paktu jak dosavadní možnost koncentrovanějšího rozmístění pohotových vojenských jednotek na území Německé spolkové republiky, tak i možnost rychlejšího přísunu mobilizovaných útvarů na směry jejich předpokládaného zasazení — tedy možnost s dostatečným časovým předstihem dosáhnout v klíčovém středoevropském prostoru výhodnějšího poměru sil k uskutečnění prvních vojenských operací počátečního období války. Samozřejmě, že útočných operací, od jejichž úspěšného průběhu si atlantiční strategové slibují rychlý zisk několik set kilometrů pásu území mezi Alpami a Baltem, na kterém by pak mohli bez nejmenších zábran přikročit k vystupňování konfliktu v jadernou válku nebo se pokusit pod touto hrozbou nadiktovat „nové evropské uspořádání“ podle svých představ.

Tyto jejich dobrodružné výpočty nepostrádají v některých směrech racionální jádro. Připomeňme si alespoň dvě základní roviny jejich úvah, kde nemusí jít o čiré spekulace.

Především bude pravděpodobně účelné pozastavit se u otázky poměru sil pozemních vojsk ve středoevropském prostoru, jak jej pro propagační účely hodnotí atlantické prameny. V současné době, kdy jsou představitelé Severoatlantického paktu zaujati plánem domáhat se pod heslem geografické asymetrie u jednacího stolu co nejrozsáhlejšího vlastního zvýhodnění, zdůrazňují, že převahu mají vojska států Varšavské smlouvy. Z minulosti jsou ovšem známa i jiná hodnocení. Koncem 60. let se příležitostně citovalo např. stanovisko tehdejšího ministra obrany Spojených států R. McNamary, který poměr sil pozemních vojsk v Evropě považoval celkově za vyrovnaný a připouštěl pouze dílčí jeho výkyvy v procesu jejich mobilizačního rozvíjení. Předseda sboru náčelníků štábů amerických ozbrojených sil admirál T.

Moorer počátkem minulého roku ve svém referátu pro představitele senátních výborů Spojených států již doporučoval počítat s tím, že by převaha mohla být na straně států Varšavské smlouvy. Současně však své posluchače upozornil, že při komplikovanosti celé otázky mohou mít jiní experti i poněkud odlišný názor. Také již citovaný „závěr“ pracovníků londýnského Ústavu strategických studií, že jedinou nespornou veličinou vojenského poměru sil v Evropě je geografická asymetrie, ponechává otevřená zadní dvířka pro libovolná hodnocení.

Důvody této snahy zůstat pokud možno u nejobecnějších tvrzení nepřímo vyplývají z úvahy k vídeňským rozhovorům, kterou 22. února t. r. uveřejnil západoněmecký časopis „Stern“ a která zvlášť názorně ukazuje, jak ošidná může být manipulace s příliš „konkrétními“ čísly. Pro prostor, který v současné době vyjednavači Severoatlantického paktu prosazují za základ předběžných konzultací — tj. Německou demokratickou republiku, Československo, Polsko, Maďarsko na straně jedné a Německou spolkovou republikou se zeměmi Beneluxu na straně druhé — „vypočetl“ její autor s odvoláním na údaje již vícekrát zmíněných londýnských „znalců“ poměr sil umístěných vojsk na 1,269 000 : 1,010,550 mužům ve prospěch států Varšavské smlouvy. Každý jiný příležitostný čtenář pramenů tohoto druhu se pak pochopitelně může rozpačitě otázat, kam např. zařadí 306 000 příslušníků ozbrojených sil, kteří — vybavení snad až 1800 tanky, 3300 obrněnými transportéry a s pohotovou zálohou v hodnotě téměř 75 000 mužů — jsou rozmístěni v severní Itálii s čelnými sledy předsunutými až do alpských průsmyků. Tvrzení o přílišné vojenské slabosti Severoatlantického paktu ve středoevropském prostoru se mu za těchto okolností sotva bude jevit jako dostatečně přesvědčivé. Tím spíše pak nám.

Druhá oblast úvah expertů Severoatlantického paktu, která si zaslouží více pozornosti, se týká taktického letectva. Jeho vhodné použití by podle jejich názoru mohlo podstatně přispět i v podmínkách vedení války klasickými prostředky k rychlému ovlivnění vývoje situace na válčišti. Při daném poměru sil ve střední Evropě spatřují tuto možnost v zasazení taktického letectva prvořadě na podporu boje pozemních vojsk v protikladu k dosud ražené zásadě, že jeho nejdůležitějším úkolem na válčišti je vybojování nadvlády ve vzduchu. V extrémní podobě se tento směr úvah projevilo ve studiích italského generála N. Pastiho „Obranná strategie NATO“, kte-

rá byla ve zkráceném znění uveřejněna v listopadovém čísle americké „Military Review“ z roku 1969.

N. Pasti ve své agitaci pro — jak dnes již víme — novou variantu politiky „z pozice síly“ vyšel ze závěru, že rozhodujícím úkolem všech složek ozbrojených sil Severoatlantického paktu je v případě vzniku lokálního konfliktu v Evropě za každou cenu zabránit vytvoření náhlého „fait accompli“, tj. znemožnit pozemním silám Varšavské smlouvy rychlé obsazení části nebo celého území některého z členských států atlantické aliance. Splnění tohoto úkolu by měla být podle jeho názoru cele podřízena i činnost taktického letectva. Veškeré jeho síly — včetně přepadových stíhacích letounů — by se měly od prvního okamžiku vzniku ozbrojeného konfliktu v Evropě podílet především na ničení tankových a motorizovaných proudů. Strategické bombardovací letouny by měly plnit nejnutnější úkoly izolace prostoru bojové činnosti. Od pokusů o vybojování nadvlády ve vzduchu by se pro tuto chvíli mělo podle jeho názoru upustit vůbec.

Pastioho závěrům nechyběl reálný základ. Již v době jejich zveřejnění byly v souladu s řadou změn, které představitele Severoatlantického paktu činili v rámci přezbrojování svých vojsk a v koncepci jejich použití. Můžeme uvést především podstatné zlepšení systému řízených střel operačně taktického určení, které se takto prakticky staly hlavním pohotovostním prostředkem jaderného napadení na válčišti a uvolňovaly nemalé síly taktického letectva k plnění jiných úkolů. Dále to byl stále rostoucí podíl bombardovacích stíhacích letounů s velkou únosností vhodných i k použití končení munice, důraz na vývoj víceúčelových letounů, jakož i návrat k výrobě letounů, specializovaných k plnění přímé podpory boje pozemních vojsk. Na plnění těchto úkolů z všech denních a povětrnostních podmínek byl také již v té době stále zřejměji orientován celý systém taktického a operačního přípravy taktického letectva včetně jejího všestranného zabezpečení. Jeho reálné možnosti byly systematicky ověřovány i prakticky — především v rámci agrese proti lidu Indočíny. U pozemních vojsk odpovídalo Pastioho doporučením všeobecné zvyšování jejich palébní síly a operační pohyblivosti, posilování prvosledových svazků moderními prostředky PVO s cílem snížení jejich závislosti na letecké obraně a konečně i rozsáhlá opatření ke zdokonalení jejich mobilizačního rozvinutí — zejména na území Německé spolkové republiky.

Ke studii N. Pastiho dodejme, že časopis „Military Review“, který je hlavním vojenskopolitickým časopisem amerických vojenských vysokých škol, další diskusi na toto téma nezveřejnil. Zato z informací o výstavbě ozbrojených sil atlantické aliance v posledních čtyřech letech můžeme vyvodit, že nejedná z jeho idejí postupně dostává nebezpečně hmatatelnou podobu. Nebezpečnou proto, že zvlášť dobře mohou být uplatněny v koncepci diametrálně odlišné — ne při proklamované obraně území států Severoatlantického paktu, nýbrž naopak k agresi proti socialistickým zemím.

K tomuto závěru opravňuje zejména skutečnost, že dalším nepochybným zdrojem úvah expertů Severoatlantického paktu o obsahu konvenčního období agrese proti socialistickým zemím je mnohokrát ověřená zkušenost z let druhé světové války, kdy strategická obrana měla dokonce i při celkově vyrovnaném poměru sil obou stran naději na úspěch výhradně jen tehdy, byl-li s dostatečným časovým předstihem odhalen zámýsl připravované nepřátelské ofenzívy a podařilo-li se jí čelit odpovídajícím manévrem dostatečně silných záloh. Jako jediná zvládl řešení tohoto náročného úkolu pouze Sovětská armáda, a to ještě jen ve dvou případech: na podzim roku 1941 v bojích o přímé přístupy k Moskvě a v roce 1943 při odražení letní ofenzívy hitlerovců u Kurska. Pro menší státy znamenal neúspěch v operacích počátečního období války neodvratnou porážku. Dokonce i zkušenosti hitlerovců generály, ač se mohli opírat o potenciál téměř celé Evropy, kráčí neodvratně vstříc bezpodmínečné kapitulační.

V praktikách západních expertů má tato zkušenost z období druhé světové války dvojitou funkci. Na jedné straně jim usnadňuje udržet západoevropského měšťáka ve stavu trvalých obav barvitě líčenou vidinou sovětských tanků na Rýně či dokonce na pobřeží Atlantiku a pojišťovat si tak jeho souhlas se stále novými vojenskými výdaji. Na druhé straně jim samým nedává spát představu, že by to mohly být naopak jejich mechanizované svazy, které by se za příznivé vojenskopolitické situace snad jednou mohly prodat na čáru řeky Odry a Moravy. V této souvislosti bude jistě vhodné připomenout, že právě poukazem na zkušenosti z let 1939—1945 odůvodňoval francouzský generál Ch. Ailleret odmítavý postoj své země k dorobduznější strategii „ružné reakce“ kterou představitelé Spojených států amerických od přelomu 50. a 60. let usilovně vnucovali svým evropským spojencům.

Zásadní neshoda v této otázce nakonec posloužila gaullistické Francii jako důvod k odchodu z vojenské organizace Severoatlantického paktu. Naproti tomu zejména západoněmecké vládnoucí kruhy přijaly ochotně tuto strategickou koncepci za svou v nepochybné naději, že při její aplikaci podstatně zvýší svůj vliv v rámci atlantické aliance a budou jí moci lépe využívat i k realizaci svých vlastních expanzivních záměrů. Koncem 60. let se také skutečně spojenectví mezi Washingtonem a Bonnem stalo hlavní osou atlantické aliance a bylo jedním z nezbytných faktorů, které přispěly k nastolení západoněmecké hegemonie v Evropském hospodářském společenství. Další vývoj v tomto směru závisí v rozhodující míře na tom, jaký bude konečný výsledek střetnutí mezi rozvíjející se mírovou ofenzívou socialistických zemí a právě zahajovanou americkou protiakcí, směřující k upevnění ořesené atlantické aliance a k těsnějšímu sjednocení všech sil kapitalistického světa.

Z hlediska našich bezpečnostních zájmů zbývá dodat, že od doby, kdy podstatně pokročila remilitarizace Německé spolkové republiky a kdy bylo vytvořeno další velké úderné uskupení pozemních sil a taktického letectva v severní Itálii, mohou praktickému „ověření“ konvenční složky současné atlantické strategie skutečně spolehlivě a trvale zabráňovat pouze kontingenty sovětských vojsk, které jsou vyčleněny k přímé posile armád některých středoevropských států Varšavské smlouvy. Význam jejich přítomnosti ve středoevropském prostoru pro udržení míru na celém kontinentu ještě spíše poroste, zejména v případě, že vládnoucí kruhy Německé spolkové republiky a dalších států Severoatlantického paktu přistoupí na navrhované prohloubení své součinnosti s americkým imperialismem a budou pod rouškou smířlivých gest vůči socialistickým zemím dál pokračovat ve všestranném zvyšování ofenzivních schopností svých ozbrojených sil a ve zdokonalování systému jejich mobilizačního doplňování.

Z tohoto důvodu také prozatím neztrácí nic ze své aktuálnosti vojenskopolitická část rezoluce XIV. sjezdu naší komunistické strany, která prohlásila zajištění spolehlivé obrany země a socialistických vyvolaností našeho lidu za trvalý úkol celé společnosti, ozbrojených sil i všech státních a společenských orgánů a institucí — za úkol, který může být splněn jen v rámci jednotného úsilí zemí Varšavské smlouvy, v plném souladu se zájmy všech jejích členských států a v nerozborném přátelství a spojenectví se Sovětským svazem.